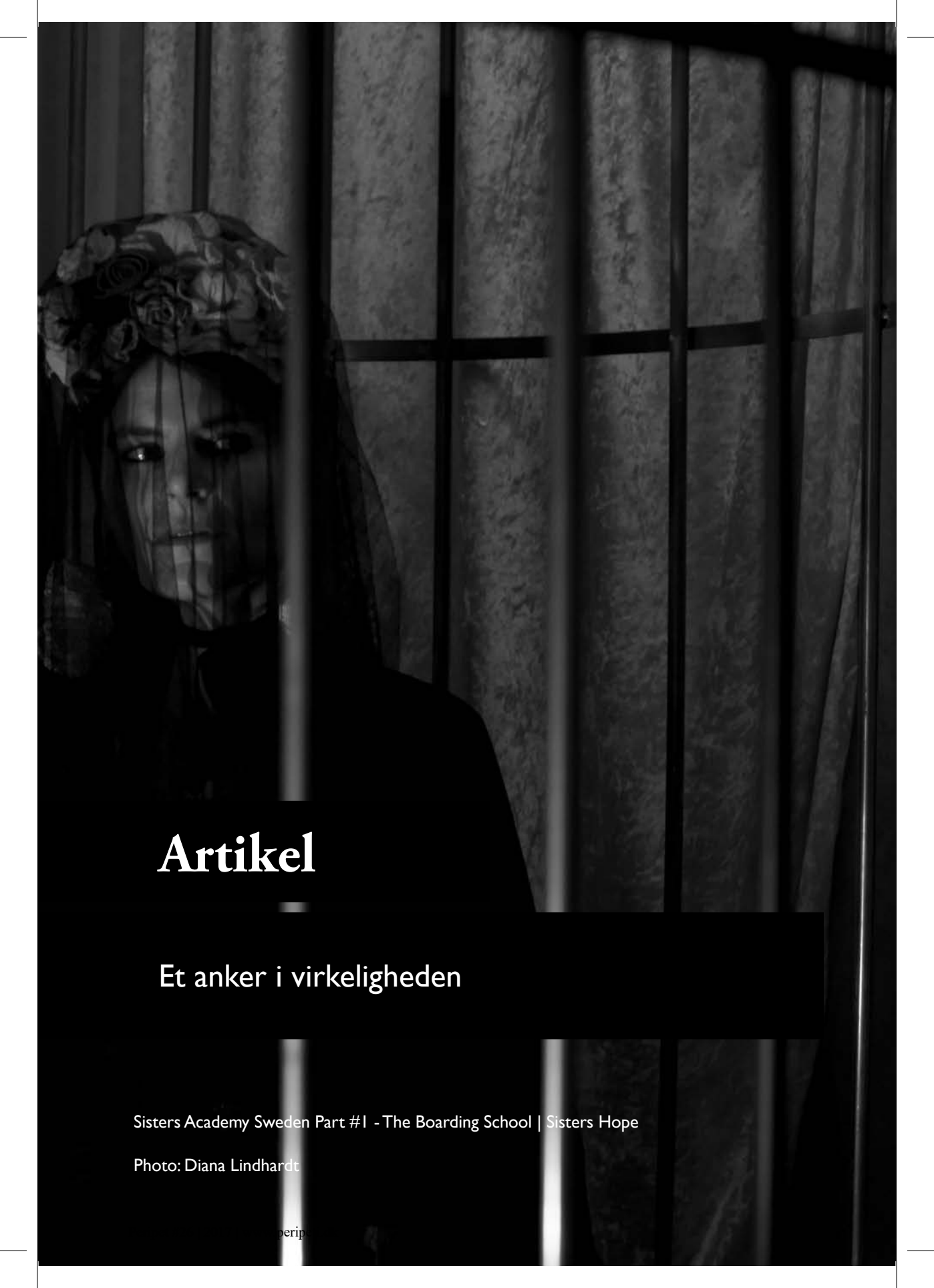

Artikel

Et anker i virkeligheden

Sisters Academy Sweden Part #1 - The Boarding School | Sisters Hope

Photo: Diana Lindhardt

Et anker i virkeligheden

Performanceeksperimentet *Sisters Academy Malmö*s samfundskritiske praksis

Af Marie-Louise Werner

I februar annoncerede Bikubenfonden, at Udstillingsprisen Vision 2016 gik til udstillingen og performanceeksperimentet *Sisters Academy – The Boarding School*. Udstillingen skal realiseres i et samarbejde mellem den danske performancegruppe *Sisters Hope*, ledet af Gry Worre Hallberg (i fællesskab med Anna Lawaetz fra 2007-2015) og Den Frie Udstillingsbygning. Den bliver *Sisters Hopes* sjette iscenesættelse af værkkonceptet. *Sisters Academy – The Boarding School* er en del af det nordiske kunstprojekt *Sisters Academy*, hvor gruppen total-transformerer hverdagsinstitutioner til immersive performanceinstallationer. *Sisters Hopes* projekt er politisk motiveret, og installationerne har til hensigt at intervenere i hverdagen for at inspirere omverdenen til et mere sanseligt og æstetisk mind-set. Men hvor *Sisters Academy* oprindeligt var et kunstnerisk og pædagogisk udviklingsprojekt, der havde en impuls væk fra kunstinstitutionen, er det i dag et projekt, som i stigende grad søger kunstinstitutionen og har en impuls direkte rettet mod den. Hvori består *Sisters Hopes* revolutionære virke, når de allierer sig med kunstinstitutionen? Kompromitteres visionen, eller er det en del af en politisk strategi?

Den første manifestation af *Sisters Academy* fandt sted på den danske skoleinstitution HF & VUC i Odense i 2014. I samarbejde med HF & VUC, FLOW iscenesatte gruppen den *unheimliche*, sanselige skole *Sisters Academy #1* og i to uger overgav ledelsen på HF & VUC, FLOW ansvaret til de fiktive tvillingsøstre Coca og Coco Pepper og 12 performere. Deres normale skole blev transformeret til et fiktivt læringsunivers, hvor en æstetisk ramme omgav al undervisning. *Sisters Academy #1* var et univers, der dyrkede en dekadent og dyster atmosfære, og i fjorten dage var jeg som karakteren *The Protector of the Archive* én af de 12 performere, der boede på skolen. Som *The Protector of the Archive* oplevede jeg, at både elever og lærere lod sig forføre af universets kraft, og jeg oplevede, at de samtidig havde svært ved at afkode projektets formål. Med afsæt i den problemstilling og seks kvalitative interviews med deltagende lærere og elever skrev jeg kandidatspeciale om værket og undersøgte dets uddannelsesreformerende potentiale. Mit speciale fremhævede projektets læringsfremmende kvaliteter, og da *Sisters Academy* i efteråret 2015 blev iscenesat på kulturinstitutionen Inkonst i Malmö i et nyt format, *Sisters Academy – The Boarding School*, indlogerede jeg mig som gæstende performer for at undersøge universets effekt. Efter mit ophold fornemmede jeg, at projektet havde udviklet sig markant: hvor det oprindeligt var et uddannelseseksperiment forbeholdt fungerende skoler, var det nu også et eksperiment for kunstinstitutioner. En udvikling, som umiddelbart lod til at være i strid med gruppens ønske om at forandre skoleinstitutionen via kunsten.

I denne artikel vil jeg med afsæt i performanceeksperimentet *Sisters Academy Malmö*, som bestod af to separate performanceinstallationer – *The Boarding School* i Malmö og *The Takeover* på gymnasiet Nova Academy i Simrishamn – analysere værkkonceptets dobbeltbevægelse. Jeg vil undersøge, hvordan dobbeltbevægelsen honorerede *Sisters Hopes* politiske vision, og hvorvidt de to divergerende værkformater havde et samfundsreformerende potentiale. Indledningsvis vil jeg

redegøre for Sisters Hopes politiske engagement, og hvordan Sisters Academy kan anskues som en kritisk refleksion over det senkapitalistiske samfund. Dernæst vil jeg analysere, hvordan *The Boarding School*, som en impuls mod kunstinstitutionen, kvalificerede en udveksling mellem værk og omverden, og hvordan *The Takeover*, som en impuls væk fra kunstinstitutionen, kvalificerede en udveksling mellem værk og omverden. Min analyse af *The Boarding School* trækker på deltagernes blogopslag, som er tilgængelige på Sisters Academys hjemmeside, og min analyse af *The Takeover* er baseret på videoblogs fra forløbet, hvor eleverne bekender deres umiddelbare tanker om oplevelsen. Artiklen analyserer *Sisters Academy Malmös* samfundskritiske praksis og diskuterer, hvorvidt projektets modsatrettede bevægelse indfrier dets politiske formål.

Æstetikken som systemkritik

Sisters Hope er efter eget udsagn en kunstnerisk og politisk bevægelse (Hallberg 2015, s. 6). De er forankret i traditionerne performance, pædagogik, aktivisme og forskning, og deres intention er at arbejde i skæringspunktet mellem de praksisser for at udfordre og forandre vores virkelighed (Sisters Hope 2017). Sisters Academy er overordnet et politisk tiltag, hvor Sisters Hope ønsker at gå i dialog med fungerende skoler med henblik på at reformere skoleinstitutionen og undersøge, *hvordan* man kan skabe nye didaktiske metoder via kunsten. Sisters Academy har altså en dobbeltfunktion: performanceinstallationen skal fungere som en afbrydelsesfigur, der udfordrer skolernes normale undervisningsforløb, hvor lærerne og eleverne bliver inspireret til at tænke 'skole' på en ny måde, og den skal samtidig fungere som et laboratorium, hvor Sisters Hope i praksis undersøger, hvilken effekt det har på de deltagende at undervise og modtage undervisning i en performanceinstallation, og heraf hvilke kvaliteter mødet mellem kunst og skole rummer. I én og samme bevægelse er intentionen at skabe både en performanceinstallation, et forskningslaboratorium og en politisk aktion. Formatet *The Boarding School* faciliterer ikke et direkte møde med fungerende skoler, men ønsker i stedet at eksperimentere med begrebet 'skole' for herved at skubbe til vores virkelighedsforståelse. Fællesbetegnelsen for performanceinstallationerne er, at de er karakteriseret som et modrum til virkeligheden, der skal åbne op for en ny perception af omgivelserne, som kan forandre vores måde at erfare verden på (Hallberg & Lawaetz 2011). I Sisters Hopes manifest *All Tomorrow Dreams* (2015) beskriver Hallberg, at visionen er at skabe en overgang til et æstetisk paradigme, hvor kunsten har fået en plads udenfor kunstinstitutionen, og hvor kunsten er fundamentet for en fælles æstetiseret og humanistisk virkelighed. De definerer det senkapitalistiske samfund som et økonomisk paradigme og modstiller det med et æstetisk paradigme. Det æstetiske paradigme er et samfund baseret på en sanselig og æstetisk erkendelse, hvorimod det økonomiske paradigme er baseret på en rationel erkendelse. I manifestet råber Hallberg vagt i gevær og fremhæver, at senkapitalismen undertrykker den æstetiske praksis: "We need to democratize the aesthetic mode of being to overcome the longing and suffering that its general absence outside the art system creates" (Hallberg 2015, s. 8). Manifestet understreger, at Sisters Hope vil placere den æstetiske oplevelses- og refleksionsform udenfor kunstinstitutionen, og de ønsker at demokratisere den for at frigøre mennesket. Performanceinstallationerne er deres bløde våben i kampen mod senkapitalismen og samtidens rationelle erkendelsesform. Både formatet *The Boarding School* og *The Takeover* har til formål at anspore en anden kultur og en anden hverdag end den foreliggende, og den vision er grundstenen i Sisters Hopes politiske program og kunstneriske praksis¹.

1) Sisters Hopes manifest resonerer med Frankfurterskolens kritiske teori, som generelt var rettet mod det kapitalistiske samfunds afhumaniserende karakter. Frankfurterskolen anklagede kapitalismen for at tingsliggøre både mennesket og naturen, og manifestet trækker bl.a. på Theodor Adornos (1903-1969), Max Horkheimers (1895-1973) og

Systemkritikken er et fundamentalt træk i Sisters Hopes arbejde. De anvender kunsten til at skabe en uro i håb om, at den på sigt kan ændre verdenen og udkonkurrere kapitalismen. Netop den uro, som karakteriserer gruppens intention, var også karakteristisk for avantgardebevægelserne i 1920'erne og 1960'erne. I det indledende kapitel "Alt kan laves om" i *Avantgardens selvmord* (2013) indkredser kunsthistorikeren Mikkel Bolt (1973-) avantgardebevægelsens politiske og kunstneriske projekt og dets forvandling op igennem det 20. århundrede. Han tager bl.a. afsæt i den tyske litteraturhistoriker Peter Bürgers (1936-) skelnen mellem den historiske avantgarde og neoavantgarden i *Theorie der Avantgarde* (1974). Fælles for den historiske avantgarde og neoavantgarden var, at de anfægtede kapitalismen og kunstinstitutionen: "Ifølge den gængse avantgardelitteratur kæmpede avantgardebevægelserne op gennem det 20. århundrede med det borgerlige samfund og kapitalismen om formuleringen af et kulturelt og politisk alternativ til den kapitalistisk definerede verden, hvis virkeligheds karakter avantgarden fornægtede" (Bolt 2013, s. 16). Avantgarden ønskede altså at udfordre status quo, og derfor intervernerede de i den sociale virkelighed med kunst for at revoltare systemet. Hvor den historiske avantgarde, som fx surrealisterne, knyttede sin kritik af kunstinstitutionen sammen med kampen om et alternativt samfund, kæmpede neoavantgarden fra midten af det 20. århundrede med at opretholde forbindelsen. For i takt med, at kapitalen omsluttede og underlagde sig alle livets områder og kunstinstitutionen viste sig i stand til at indoptage selv det mest institutionsfjendtlige værk, blev avantgardens position udfordret og forandret (Bürger 2006, s. 50-51). Derfor blev den historiske avantgardes altomstyrtende program erstattet med mere afdæmpede fremgangsmåder, og neoavantgarden arbejdede i stedet indenfor det bestående for at mobilisere en kritik af kapitalismen: "Kunstnerisk praksis og politisk refleksion blev ikke forenet i én samlende tekst, men blev udfoldet løbende i forskellige tekster, der ikke nødvendigvis havde totaliteten som emne" (Bolt 2013, s. 21). Bolt fremhæver, hvordan senkapitalismen tvang avantgarden til at gentænke sin kunstneriske og politiske strategi, og ifølge Bolt blev konsekvensen, at bevægelsen enten opløste sig i en revolutionær eller kunstnerisk praksis. Ligesom neoavantgarden måtte indtage en position, hvor der opstod en diskrepans mellem et politisk budskab og en kunstnerisk praksis, mener jeg, at Sisters Hope har indtaget en lignende position. I dag udfoldes det politiske program i to modsatrettede formater, og i forlængelse af Bolts avantgardekritik, mener jeg, det er nærliggende at undersøge, hvorvidt Sisters Academy i praksis lever op til Sisters Hopes idé om at forandre verden. Gentager Sisters Hope avantgardebevægelsens selvmord – altså mister de evnen til at gribe ind i hverdagen og livet? Eller formår de at kaste anker i virkeligheden og forene kunst, politik og revolution?

Sisters Academys metamorfose

I september 2015 manifesterede gruppen for første gang *Sisters Academy – The Boarding School*: en performanceinstallation, der strakte sig over tre uger, hvor alle interesserede kunne købe adgang og lade sig indlogere som fiktive kostskoleelever i minimum et døgn. Når man indlogerede sig, blev man enten registreret som 'Student', hvor man modtog undervisning af performerne i fiktionen, eller som 'Visiting Artist/Researcher/Teacher', hvor man som kunstner, forsker eller lærer kunne modtage undervisning og selv eksperimentere med at undervise. *The Boarding School* fandt sted på Inkonst – en kulturinstitution der bl.a. kuraterer koncerter og seminarer – og som en del af konceptet overtog Sisters Hope ledelsen af alle Inkonsts aktiviteter. Derfor blev der i perioden

Herbert Marcuses (1898-1979) samfunds- og kulturkritik. Ifølge den amerikanske professor Trent Schroyer, var dog et generelt problem for Frankfurterskolens teoretikere, at de aldrig fandt et praktisk alternativ til den tingsliggjorte verden, som de kritiserede (Schroyer 1975).

afviklet koncerter, der passede ind i den *unheimliche* stil, ligesom der blev afholdt seminarer, der diskuterede de æstetiske værdiers samfundsmæssige betydning². Koncerterne og seminarerne var åbne for andre end de indlogerede gæster, og under arrangementerne kunne virkeligheden for et kort øjeblik sive ind på kostskolen.

For at blive indlogeret på *The Boarding School* krævedes det, at man underlagde sig et af skolens mange ritualer. Allerede inden deltagerne ankom, modtog de et velkomstbrev med anvisninger om begrebet *et poetisk selv* samt krav til påklædning og forbud mod telefoner. Det poetiske selv er en central del af projektets filosofi baseret på en idé om, at subjektet rummer flere udtryksmåder og væremåder, end vi udfolder i vores hverdag. Det poetiske selv henviser til tanken om, at alle har adgang til at udtrykke sig kunstnerisk. Forudsætningen for at deltage var, at alle deltagere skulle udvikle et poetisk selv, som de praktiserede på skolen. Performernes karakterer var udviklet fra samme idégrundlag og fungerede som inspirationsfigurer for deltagerne. Endvidere var performernes kostumer, væremåder, tableauer og undervisning et eksempel på universets sanselige regelsæt. Performere og gæsteundervisere faciliterede al undervisning, og timerne kunne bestå af alt fra læren om lyd til teatraliske øvelser, hvor man skulle forestille sig at tage sit livs første spæde skridt til mere grænseoverskridende, fysiske timer, som fx tantra-undervisning. Alle timer foregik på performernes eller gæsteundervisernes tableauer – små iscenesatte universer og utraditionelle læringsrum. Udover den gennemførte og detaljerige scenografi blev universet indrammet af ritualer, der skulle anspore stemninger. Ankomsten, fællesspisningen, morgenvækningen, morgensamlingen og afskeden var aktiviteter, som er tæt knyttet til en rituel betydning. Sisters Hope er inspireret af ritualteorien og anvender ritualer som et æstetisk virkemiddel og som et politisk greb, der skal sørge for, at deltageres poetiske væren får efterliv i verdenen udenfor fiktionen³ (Sisters Hope 2010).

For at give en fornemmelse af universet, som deltagerne tjekkede ind i, vil jeg forsøge at skitsere brudstykker af ankomsten og installationen: Et neonskilt i røde bogstaver kastede lys over Inkonsts indgang. "Sisters Academy" stod i en svungen tyk skrift, som en diskret advarsel, der fortalte, at Inkonst ikke længere var, som det plejede at være. Allerede ved ankomsten blev man mødt af universets charmerende og skæve karakterer. *The Evokers* tog blidt imod hver elev, én ad gangen, og lod dem fødes ind i universet gennem en lille åbning i væggen. Derefter blev eleverne placeret i en Art Deco-inspireret ankomsthall med forførende og drømmeagtige lyde, en lullende stemning, som kun blev afbrudt af en sødlig lugt af rådne æg. Bag et mørkt blondeforhæng sad *The Octopus*, tre kvinder bundet sammen, fast til en velourskammel på hjul. De tre kvinder bar sorte kropsnære dragter og bestemte, hvor og hvornår eleverne skulle modtage deres sanselige undervisning. Fra ankomsthallen førte en trappe ned til sovesalen: en blackbox arrangeret med uendelige rækker af køjesenge i fyrretræ. Sengetøjet var i sarte farver, og når lyset slukkede ved aftentid, var det umuligt at finde sin egen seng. Der var ingen spor af dagslys. Hver morgen vågnede skolen til en kunstig solopgang, og højtalere vibrerede af skolerektoren *The Sisters* blide stemme, der gentog ordene "Rise and shine, rise and shine". Sovesalen var som en scene fra Lars von Triers minimalistiske filmunivers *Dogville* (2003) og var en stadig hvisken, der mindede en om, at selvom alt på *The*

2) Blandt de optrædende kunstnere var bl.a. Dorit Chrysler, en australsk kunstner og thereminist. Seminarerne diskuterede emner som: "Critical thinking inside the box", "Education by the senses", "The art of education" mfl. (Sisters Academy Malmö 2015)

3) I *The Rites of Passage* (1909) analyserer den franske etnolog Arnold van Gennep ritualets sociale og transformerende kraft, og beskriver ritualer som en ceremoni der markerer en forandring.

Sisters Academy Sweden Part #1 - The Boarding School af Sisters Hope
Photo: Diana Lindhardt

Boarding School fornemmedes utrolig virkeligt, var det blot en konstruktion. Et ophold på kostskolen krævede, at man forlod sin velkendte virkelighed og trådte ned i en fiktion, arrangeret med reminiscenser af Trier og Twin Peaks. Hvert rum havde sin egen hemmelighedsfulde stil og var instrueret med lys, ambiente lyde, dufte og møbler, og i hvert rum var der installeret et surrealistisk, magisk lag, som kun få fandt nøglen til.

"How would it feel then to live as if you were always in love? That's what I experienced at the Sisters Academy" (Sisters Academy Student 20.09.2015).

En tilstand af forelskelse, sådan beskriver en deltager *The Boarding School* i et blogopslag på Sisters Academys hjemmeside. Blogopslagene er en del af projektets forskningsperspektiv, hvor Sisters Hope opfordrer alle deltagere til at bidrage med refleksioner knyttet til oplevelsen. De er en åben kilde til at evaluere og forske i projektet. Og på trods af, at der kun foreligger et begrænset antal opslag om *The Boarding School*, giver de umiddelbart indtryk af et univers, som antændte stærke følelser: "When we checked out we were so full of emotions that we could barely talk about it." (Sisters Academy Student, 28.10.2015). Flere elever udtrykker et følelsesmæssigt engagement og fortæller, at de er dybt taknemmelige for oplevelsen: "It was the most beautiful experience I had ever encountered in my life. It's simplicity and implicitness made waves of emotions possible that allowed my ocean of imprisoned tears to start flowing." (Sisters Academy Student, 22.12.2015). Eleverne var bevægede og berørte, og jeg læser en klar konsensus i opslagene. Det var et univers, som mobiliserede følelser og havde en terapeutisk, beroligende effekt. Eleverne bag indlæggene interagerede og hengav sig til fiktionen, og selv om skolen var et anderledes og fremmed rum, var det også et fortroligt rum: "Like another world, like my world or my lost family that I have misted (sic) so much (sic)... Like finding back to myself after all those years" (Sisters Academy Student, 06.09.2015). Ordvalget "at finde hjem" går igen flere gange og belyser, hvordan der

opstod venskaber mellem elever, performer og øvrige besøgende. Et af blogsoplagene er en kopi af en mailkorrespondance mellem to deltagere, som efter forløbet valgte at genoptage kontakten. Mailkorrespondancen anvender ordene kærlighed, støtte og tryghed i et forsøg på at indkredse oplevelsen. Andre deltagere beskriver følelsen af at være forandret og ”at falde på plads”. I sådan en grad, at de ikke ønskede at forlade fiktionen: ”I want our world to be a place where everyone can have the opportunity to experience a surrounding as supportive as the one you have created. And I want to work towards such a world where we help one another and our selves. I want to be at home like I was at home at Sister’s (sic) Academy.” (Sisters Academy Student, 22.12.2015). Den kommentar skriver sig direkte ind i Sisters Hopes ideologi. Ifølge eleven var *The Boarding School* et rum, der stod i stærk kontrast til virkeligheden, og fordi eleven blev mødt med forståelse, støtte og tryghed, havde universet en høj attraktionsværdi. Da blogsoplagene generelt beskriver oplevelsen som overvældende, følelsesladet og transformerende, antyder de, at universet talte direkte ind i deltagernes livsverden. Oplevelsen var katalysator for et særligt fællesskab og for en personlig, følelsesbetonet udvikling. Men, hvordan er denne gennemgribende emotionelle appel en kritik af det senmoderne?

Sisters Hopes samfundskritik

Sisters Hopes samfundskritik er baseret på en opfattelse af kapitalismen som et repressivt system, der fordrer en rationel erkendelse og undertrykker en æstetisk. De laver et simpelt modstillingspar mellem et økonomisk paradigme og et æstetisk paradigme, og deres manifestationer er motiveret af forestillingen om, at vores samfund ikke er æstetiseret. Man kan forholde sig undrende til det teoretiske modstillingspar, som motiverer hele deres kunstneriske praksis, og min anke mod Sisters Hopes idégrundlag er, at det muligvis bygger på et forsimplet billede af kapitalismen. Derfor vil jeg først analysere deres kapitalismekritik for deraf at stille skarpt på deres praksis. I Bolts beskrivelse af avantgarden og dets udfordringer fremhævede han, at bevægelsen havde svært ved at mobilisere en kritik af kapitalismen i takt med at kapitalen indtog alle livets områder, også kunstens. Hvor Sisters Hope insisterer på, at kapitalen og kunsten er adskilte sfærer, og at kunsten kan tilbyde et ’udenfor’ mener Bolt, at der i senkapitalismen ikke eksisterer dette ’udenfor’. Lektor i dramaturgi Solveig Gade uddyber denne karakteristik af senkapitalismen i *Rammen om værket i verden – relationelle og intervenierende strategier i samtidskunsten* (2008), hvor hun beskriver den samfundsmæssige formation, som har udviklet sig inden for de højtudviklede sekulariserede lande siden slutningen af 1960’erne som en overordnet aftraditionaliseringsproces. Dette betyder, at individet er blevet friset fra de traditionelle, klassebestemte fællesskaber, og nu selv vælger, hvilke fællesskaber det vil identificere sig med. Gade henviser til den tyske sociolog Gerhard Schulze (1944-), som kalder det senmoderne samfund for *oplevelsessamfundet*. I oplevelsessamfundet definerer det senmoderne individ sig socialt ud fra æstetiske præferencer og søger varer i form af oplevelser, der indfrier individets umiddelbare behovstilfredsstillelse samtidig med, at oplevelsen honorerer individets æstetiske præference (Gade 2008, s. 58). At det æstetiske har indtaget en mere fremtrædende plads i det senmoderne, beskriver Gade som en æstetiseringstendens, som hun forbinder med modernitetens uddifferentiering af sfærer og rationaliteter og senmodernitetens afdifferentiering af dem. Hvor det moderne uddifferentierede sfærene i adskilte og specialiserede områder, mener Gade, at der i det senmoderne sker en nivellering af denne uddifferentiering, hvor sfærene i stedet lapper over hinanden. Æstetikken bliver altså i det senmoderne ikke længere tildelt sfæren ’kunst og æstetik’, men indskrives sig i flere sociale og politiske sfærer. Der er altså sket en generel æstetisering af vores hverdag, hvor ”det økonomiske systems traditionelt rationelle og instrumentelle diskurs

med den senkapitalistiske oplevelsesøkonomi... tilføres en æstetisk, sanselig og emotionelt appellerende dimension.” (Gade 2008, s. 59).

I *Æstetik, kultur & politik* (1996) beskriver den danske sociolog Henrik Kaare Nielsen samme æstetiseringstendens og påpeger, at individets frisættelse i det moderne har medført en betoning af livsverdenen, hvor individernes adfærd i højere grad er orienteret efter subjektivt meningsgivende kulturelle faktorer, end efter sociale strukturer og økonomiske interesser (Nielsen 1996, s. 114). Nielsen er enig med Schulze i, at den sociale adfærd i det moderne i stigende grad bliver oplevelsesorienteret, og han mener, at samfundslivet søger at imødekomme denne æstetiseringstendens, som individerne er rettet mod. Hverdagen udstyres således med en oplevelseskvalitet og er et element, som Nielsen anfægter ved det moderne. I sin kritik af æstetiseringstendensen laver Nielsen en skelnen mellem æstetik som oplevelsesform og æstetik som refleksionsform. Han relaterer disse to æstetiske former til vores reception af æstetiske artefakter og mener, at dialogen mellem refleksion og oplevelse skaber en æstetisk erfaring og en erkendelsesproces. *Oplevelse* definerer Nielsen som en emotionel bearbejdelse af sanseindtryk, hvor der er et samspil mellem den fysiske sansepåvirkning og en subjektiv betydning, som den konkrete oplevelsesproces aktiverer (Nielsen 1996, s. 52). Oplevelsesprocessens emotionelle bearbejdelse tilskriver han det første led i en erfaringsdannelse, som imidlertid ikke i sig selv er en erfaringsproces. *Den æstetiske refleksion* er en refleksiv tilegnelse af den sanselige oplevelse og har en distancerende karakter, mens selve oplevelsesprocessen har en umiddelbarhed, der aktiverer et sansearbejde og en livshistorisk erfaring (Nielsen 1996, s. 54). Hvor den reflekterende bevægelse er intellektuel, foregår den sanseligt motiverede oplevelse på et følelsesmæssigt, ikke-begrebsligt plan (Nielsen 1996, s. 72). *Den æstetiske erfaring* er ifølge Nielsen dialogen mellem refleksionen og oplevelsen, og hvis kun en af appelformerne er betonet, bliver det en monologisk proces, der ikke lagrer sig som en bevidst erfaring. Følgelig er det gennem denne distinktion, at Nielsen anfægter oplevelsessamfundet og *æstetiseringstendensen*, da han mener, der er sket en overdimensionering af oplevelsen, som umiddelbart stimulerer en privat, sanselig og emotionel tilfredsstillelse, men ikke en intellektuel refleksion.

Ud fra senmodernitetens afdifferentieringsproces og æstetiseringstendens er det derfor problematisk at modstille kapitalismen med æstetiseringen, da kapitalismen har fået en ny position i det senmoderne. Som Gade påpeger, er senkapitalismen blevet et mere altomfattende system, hvor den æstetiske, emotionelle og sanselige dimension indskrives i den økonomiske diskurs. Den gennemgribende æstetisering fremhæver, hvordan det senmoderne individ allerede er æstetisk, sanseligt og emotionelt stimuleret. I forhold til Sisters Hopes program er det derfor problematisk at modstille kapitalismen med æstetiseringen, da kapitalismen har approprieret den æstetiske rationalitet i det senmoderne. Deres vision om at æstetisere omverdenen fremstår som et svagt argument, og deraf affødte *The Boarding School* en praksis, som havde svært ved at leve op til sit opdrag som en kritisk instans. Dog kan man ud fra Nielsens vurdering af vores overfokusering på oplevelseskvaliteten argumentere for, at Sisters Hope ønsker at aktivere en æstetisk erfaring, altså hvad Nielsen definerer som en dialog mellem refleksion og oplevelse.

Men hvorvidt blev deltagerene forandret emotionelt og intellektuelt? Da Sisters Hope opfordrer deltagerne til at skrive blogindslag, er det et greb til at motivere en refleksiv tilegnelse af den sanselige oplevelse. Blogopslagene er i sig selv en distancerende, erfaringsdannende metode, hvor deltagerne får tid og rum til at hæve sig over det følelsesmæssige og ikke-sproglige plan. Men på trods af

Sisters Academy Sweden Part #1 - The Boarding School af Sisters Hope

Photo: Diana Lindhardt

intentionen bag blogopslagene er det iøjnefaldende, at ingen af de foreliggende kritiserer Sisters Academy. Et gennemgribende træk er i stedet, at deltagerne imiterer hovedkarakteren *The Sisters* (performet af Gry Worre Hallberg) retorik. I flere opslag går hendes politiske slagord "the outside world", "paradigm shift" og "the aesthetic dimension" igen. Enten understreger sprogbrugen, at forfatterne til blogopslagene var fuldt engagerede og politisk ligesindede, eller også fremhæver det, at installationen havde en forførende patos-appel, der hensatte dem i en tilstand af blind forelskelse. Fremfor alt pointerer det, at *The Boarding School* var et monologisk og konfliktløst univers. Fiktionen mødte ingen modstand og vidner egentlig om, at det var et stramt iscenesat forløb. Publikums rolle var at hengive sig og lade sig forføre af omgivelserne. Iscenesættelsen appellerede til følelserne og sanserne, og netop fordi universet var dominerende og friktionsløst mener jeg, at det betonedede en emotionel bearbejdning af sanseindtrykkene og ikke en intellektuel. Endvidere motiverede universet et fællesskab bygget på æstetiske præferencer og en kraftig fascination, som også er kendetegnende for oplevelsessamfundet. På baggrund af indholdet i blogopslagene er det tydeligt, at *The Boarding School* fængede deltagerne og aktiverede en emotionel bearbejdelse, men det er tvivlsomt, hvorvidt værket lagrede sig som en erfaringsdannende oplevelse. For som en enkelt deltager bekender: "Sisters Academy does feel like an old memory and the excitement about it has somewhen (sic) disappeared and new distractions have been taking focus." (Sisters Academy Student, 16.11.2015). På mange måder var *The Boarding School* en metamorfose i pragtfuld forklædning, men uden rigtig fornemmelse for verdenen udenfor.

Fra oplevelse til uddannelse

I februar 2016 lavede gruppen opfølgningen på *The Boarding School* og manifesterede *The Takeover* på gymnasiet Nova Academy: en performanceinstallation som strakte sig over to uger, hvor publikum primært bestod af gymnasiets fungerende elever og lærere. Da Sisters

Hope mener, at den rationelle erkendelse er uddannelsessystemets DNA (Kamp 2015, s. 22), henvender værkformatet *The Takeover* sig direkte til skoleinstitutioner. Det er et kunstpædagogisk uddannelsesseksperiment, hvor performanceinstallationerne anvender skolen som en fysisk ramme om deres værk. Skoleinstitutionens integrerede elever og lærere bliver ikke fjernet fra skolen, men fortsætter derimod sin daglige gang, dog ud fra den præmis, at deres skolemiljø er forvandlet til en performanceinstallation, deres normale skoleledelse er skiftet ud med et hold performere og skolen har skiftet navn til Sisters Academy.

Sisters Academy Malmös version af *The Takeover* blev manifesteret på gymnasiet Nova Academy i Simrishamn. Installationen kørte non-stop i tolv dage, hvor performerne boede på skolen. I perioden stod lærerne fortsat for al undervisning, og performerne fungerede både som inspirationsfigurer og gæsteundervisere. Ligesom på *The Boarding School* blev forløbet dokumenteret via blog- og videoplag. *The Takeover* havde installeret en *confession booth*, hvor elever, lærere og performere kunne bekende deres tanker foran et kamera. Videoplagene giver indblik i deltagernes umiddelbare reaktioner og refleksioner, men desværre foreligger der kun få. Flertallet af optagelserne fremhæver dog, hvordan *The Takeover* fremmanede samme følelsesmæssige reaktioner som på *The Boarding School*. En af optagelserne viser en elev, der græder, fordi hun skal tage afsked med universet, og en anden elev beskriver, hvordan en session med en performer forandrede hende: "When we had this session, and I just started to cry and I felt like something opened inside of me... She pushed me, and I had to open, and everything came out. I cried and it felt so good... I felt new born." (Sisters Academy Student, 08.03.16). Oplevelsen vækker genklang af katarsis og indikerer, at installationen havde en terapeutisk, forløsende effekt. Endvidere var det et univers som eleverne knyttede sig til. I et videoindslag forklarer en elev, at han er ked af, at installationen skal lukke ned, men påpeger samtidig at han oplever, at nogle elever er *for* dedikerede: "I'm sad about it being over soon, I found myself... but there are some that like *The Sisters* so much that they stopped going to lessons just to be with the new staff... There are people so devoted that they go blind." (Sisters Academy Student, 09.03.2016). Eleven erfarede, at der var nogle, der hengav sig totalt og derfor ikke kunne distancere sig reflekterende til universet. Han påpeger også, at dette genererede en konkurrence mellem performanceinstallationen og den normale undervisning. I stedet for at gå til undervisning, som i denne periode også havde inkorporeret nye sanselige elementer, ville eleverne hellere hænge ud med performerne. Dog var der også elever, der syntes universet var *for* mærkeligt. "To me this is strange and to be compleatly (sic) honest I don't like what is going to happen on our school. I get that it's a part of your examination and I just want to know why you chose our school." (Sisters Academy Student, 17.02.2016). Opslaget er skrevet inden dørene åbnede til *The Takeover* og implicerer, at universet også blev mødt af modstand. Der var altså både fuldt engagerede elever, engagerede elever, som formåede at stå på afstand af forløbet og forholde sig kritisk reflekterende, og elever som ikke brød sig om universet. Blog- og videoplagene antyder, at *The Takeover* ikke skabte samme homogene fællesskab som *The Boarding School*.

Da Sisters Hope i 2014 manifesterede Sisters Academy for første gang i Odense, fremkaldte det samme reaktioner. Dengang var jeg performer i installationen, og da jeg efterfølgende lavede seks kvalitative interviews med deltagende lærere og elever erfarede jeg, at de havde oplevet en konkurrence mellem performanceinstallationen og undervisningen. En friktion som minder om den, eleverne bemærkede på *The Takeover*. Gennem kvalitative interviews erfarede jeg, at performanceinstallationen i Odense havde svært ved at intervenere i undervisningen, og at forløbet stimulerede et privat forbrug i stedet for et fagligt relateret forbrug. Lærerne følte sig ikke godt nok

Sisters Academy Sweden Part #1 - The Boarding School af Sisters Hope
Photo: Diana Lindhardt

klædt på til at anvende universet i undervisningen, og derfor var der snarere en magtkamp mellem undervisningen og installationen fremfor et samarbejde. I Odense blev uddannelseseksperimentet mangelfuldt honoreret, men jeg opdagede, at der især var ét undervisningsforløb i engelsk litteratur, som formåede at skabe et samspil mellem fiktion og undervisning. En af de medvirkende lærere beskrev, hvordan hans elever blev mere passionerede og motiverede i timerne, fordi han aktiverede fiktionen ved både at anvende performerne og det *unheimliche* tema: "For mig var det en sublim oplevelse, at alle sammen pludselig gav slip for deres indre læser. At se de her mennesker der gav slip på alle barrierer for at tekstfortolke. Fordi de havde udlevet det fysiske i et kunstværk, kunne de som dannede mennesker sidde og reflektere over Poe." (Werner 2015, s. 46). Den æstetiske ramme inspirerede eleverne til at fortolke en novelle af den amerikanske forfatter Edgar Allan Poe (1809-1849) på en helt ny måde, fordi de var omgivet af den som et kunstværk. Læreren formåede at anvende performanceinstallationen som et pædagogisk og kunstnerisk supplement. Han havde valgt novellen *The Fall of the House of Usher* (1839), en gotisk novelle, som spinder historien om et hjemsøgt hus, hvor læseren aldrig får et klart svar på, hvad der er på færde. Novellen har samme tematiske træk som Sisters Academy, og læreren anvendte målrettet novellen som et litterært billede på den oplevelse, eleverne netop befandt sig i. I dette forløb udviklede eleverne sig fagligt, og som et eksempel fremhæver det, hvordan værkkonceptet *The Takeover* potentielt kan ramme elever og lærere og skabe et læringsfremmende og innovativt miljø.

Dag jeg hverken deltog i installationen i Simrishamn, eller faciliterede en dialog med de medvirkende lærere og elever efterfølgende, har jeg ikke kendskab til deltagernes oplevelse. Men indholdet i blog- og videoopslagene synes at vidne om, at iscenesættelsen havde samme effekt som i Odense. Installationen havde en høj attraktionsværdi, men samspillet mellem performanceinstallationen og skolen var udfordret. Når der ikke kunne bygges bro mellem fiktionen og undervisningen, havde installationen en tendens til at stimulere et privat forbrug i stedet for et fagligt. Derfor fik forløbet karakter af at være en subjektiv oplevelse fremfor en dannende erfaring. Dog er et interessant træk ved *The Takeover* dens evne til at involvere helt almindelige skoleelever, som ikke nødvendigvis

er kunstinteresserede. Ved at møde eleverne i deres egen hverdag og ved at være i øjenhøjde med dem, bliver kunsten en tilgængelig størrelse, som kan inspirere og motivere eleverne. Sisters Hope tilbyder en kunstnerisk ramme, som elever og lærere kan projicere deres følelser, erindringer og livsverden ind i. Og når denne ramme formår at aktivere et fagligt aspekt, lykkes det for alvor for Sisters Hope at skabe et uddannelseseksperiment, der forener kunst, politik og revolution.

Konklusion

I denne artikel har jeg ønsket at afklare effekten af *Sisters Academy Malmö*, og hvorvidt projektets dobbeltbevægelse honorerede Sisters Hopes politiske ambition. Hvor *The Boarding School* var et værkformat der allierede sig med kunstinstitutionen, var *The Takeover* et værkformat, der allierede sig med skoleinstitutionen. Begge installationer var båret af et ønske om at forandre verden, og de var et performanceeksperiment, der skulle intervenere i hverdagen og inspirere kunstnere, forskere, elever og lærere til en mere sanselig-æstetisk tilværelse. Både *The Boarding School* og *The Takeover* var attraktive og forførende universer, der havde en stærk sanselig-emotionel appel. *The Boarding School* mobiliserede et fællesskab, men mislykkedes som revolutionær praksis, da universet talte ind i deltagerens livsverden og betonedede en allerede dominerende, senmoderne æstetiseringstendens. *The Takeover* genererede derimod en friktion mellem performanceinstallation og undervisning, og blogopslagene antydede, at dialogen mellem fiktion og skole blev udfordret. Denne friktion etablerede et negativt, relationelt spil mellem skolen og fiktionen, men dannede samtidig grundlaget for en potentiel udveksling mellem en pædagogisk og æstetisk erkendelsesform. Netop denne gnidning kan, vil jeg hævde, antænde en politisk og æstetisk energi, og den kan kaste lys over, hvordan livsverden i det senmoderne kan anvendes som et springbræt til uddannelse og dannelse. Når Sisters Academy kaster anker i virkeligheden og indrammer den, er der et potentiale for at skabe resonans mellem politisk vision og kunstnerisk praksis. Hvis Sisters Hope ønsker at holde fast i sit visionære virke, håber jeg, de vil kaste et tungt anker i omverden og lade en virkelig skole flytte ind, når de iscenesætter den kommende manifestation på Den Frie Udstillingsbygning i 2017.

Marie-Louise Werner

Cand. mag. fra Litteraturvidenskab, Københavns Universitet. Tidligere performer i Sisters Hope. Har bl.a. arbejdet som konsulent for scenografisk designbureau Alba Nowik Production, samt koordinator for pop-up teatret Filiorum og Folketeatrets initiativ for børn og unge, U-teater for dig.

Litteratur

Bolt, Mikkel, 2013. *Avantgardens Selvmord*. Antipyrine.

Bürger, Peter, 1999. *Theory of the Avant-garde*. University of Minnesota Press.

Bürger, Peter, 2006. The Negation of the Autonomy of Art by the Avant-Garde. I Claire Bishop (ed.): *Participation*. The MIT Press.

Gade, Solveig, 2008. *Rammen om værket i verden – Relationelle og intervenierende strategier i samtidskunsten*. Ph.d.-afhandling, Københavns Universitet.

Gennep, Arnold van, 1960. *The Rites of Passage*. The University of Chicago Press.

Et anker i virkeligheden

- Hallberg, Gry Worre, 2015. All Tomorrows Dreams. I: *Drama*, nr. 1, 2015.
- Hallberg, Gry Worre, Anna Lawaetz og Ida Krøgholt, 2011: Sisters Academy: Et uddannelsessystem neddyppet i sanselighed. I: *Peripeti*, nr. 20, 2011.
- Hallberg, Gry Worre og Anna Lawaetz, 2011. Sisters Hope. En kunstpædagogisk strategi forankret i en samtidskunstnerisk tendens. I: *Peripeti*, nr. 15, 2011.
- Kamp, Mikkel, 2015. Sanselig undervisning. I: *Asterisk 73, Æstetik og læring*, marts, 2015
- Nielsen, Henrik Kaare, 1996. *Æstetik, kultur og politik*. Aarhus Universitetsforlag.
- Schroyer, Trent, 1975. *The Critique of the Domination*. Beacon Press.
- Sisters Academy Malmö, 2015: Concert/Seminar [online]. Available at: <http://booking.sistersacademymalmo.se/concert/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 06.09.2015: Student [online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/student/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 20.09.2015: To the moon and back [online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/to-the-moon-and-back/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 28.10.2015: Consider time...[online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/consider-time/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 16.11.2015: Email correspondance after the Boarding School [online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/email-correspondance-after-the-boarding-school/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 22.12.2015: The Poet says thank you [online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/the-poet-says-thank-you/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 17.02.2016: Why? [online] Available at: <http://sistersacademy.dk/why/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 08.03.2016: Confessions from Sisters Academy – The Takeover Day 7 [online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/confessions-from-sisters-academy-the-takeover-day-7-2/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Academy Student, 09.03.2016: Confessions from Sisters Academy – The Takeover Day 9 [online]. Available at: <http://sistersacademy.dk/confessions-from-sisters-academy-the-takeover-day-8-2/> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Hope, 2010: Om Sisters Hope [online]. Available at: <http://sistershope.dk/wp-content/uploads/2010/11/OmSistersHope2.pdf> [accessed 8 January 2017]
- Sisters Hope, 2017: About [online]. Available at: <http://sistershope.dk/about/> [accessed 8 January 2017]
- Werner, Marie-Louise, 2015. *Uddannelse i mørket*. Speciale, Københavns Universitet.